

Suunnistajan aakkoset

Suunnistus vilisee termejä, joiden tunteminen auttaa ymmärtämään lajia ja keskustelua. Listalle on koottu Suunnistusliiton suunnistussanastoa ja Facebookin Suunnistus-ryhmän antia.

A

A-finaali

SM-kilpailujen karsintojen parhaat suunnistavat A-finaalissa.

B

Betoni / B-finaali

SM-kilpailuissa käytetty sarja, jossa suunnistavat kaikki A-finaalista karsituneet kilpailijat.

Bingorasti

Rasti keskellä ei mitään. Vaatii suunnistajalta taitoa kulkea suunnassa. Bingorastit eivät ole hyvän ratamestarityöskentelyn mukaisia.

D

D21

D-kirjain kuvastaa naisten sarjaa. Numero perässä merkkää ikäluokkaa. Miesten sarjaa kuvataan H-kirjaimella.

E

EMIT

Suomessa käytössä oleva elektroninen leimaus-, väliaika- ja ajanottojärjestelmä.

Esilähtö

Ennen lähtöä oleva alue, jonne kilpailijat kutsutaan noin viisi minuuttia ennen omaa starttia. Esilähdöstä saa mm. rastimääritteet ja Emit-kortin tarkistusliuskan.

Esilähdössä pääsee näkemään myös kilpailualueen kartan.

G

GPS-seuranta

Suunnistus on edelläkävijä kilpailujen seurattavuudessa. Pekka Varis on kehittänyt suunnistuksen gps-seuranta loistavaksi tuotteeksi, jonka avulla voimme nyt ihailla kisakatsomoissa suunnistajien etenemistä metsässä.

H

Hajonta

Useimmiten viestikilpailussa käytettävä menetelmä, jolla joukkueet hajotetaan metsään niin, että jokainen joukkue kiertää samat rastivälit eri järjestyksessä.

Hylsy

Suunnistussuorituksen hylkäys, joka johtuu yleensä puuttuvasta leimasta tai kielletyn alueen ylittämisestä.

I

IRMA

Kilpailukalenteri ja ilmoittautumispalvelu liiton alaisiin suunnistuskilpailuihin. Irmasta löytyy myös seurojen yhteystiedot ja rankilistat. www.irma.suunnistusliitto.fi

Itkumuuri

Kun jokin ei täsmää tulosta luettaessa, ohjataan suunnistaja itkumuurille. Siellä selvitetään, onko jäänyt rasti välistä, leimattu väärällä rastilla tai käyty kielletyllä alueella. Itkumuurilla käynnistä seuraan usein hylätty suoritus, eli hylsy.

J

Jojossa

Viestisuunnistuksista tuttu tilanne, jossa letkan vauhti kasvaa kovaksi ja alkaa pudotuspeli. Viimeiset juoksijat pyrkivät pysymään mukana, mutta meno näyttää siltä, kuin roikkuisi jojon päässä.

K

K-piste

Kartassa kolmiolla ja maastossa rastilipulla merkitty radan alkamispiste, joka kaikkien kilpailijoiden tulee ohittaa. K-piste mahdollistaa sen, ettei maastoon vielä lähtemättömät suunnistajat näe edellä lähtevien lähtösuuntaa. Lähdöstä on viitoitus k-pisteelle.

Karanteeni

SM- ja arvokisoista tuttu menetelmä, jossa suunnistajat eristetään omaan kuplaansa ennen suoritusta. Taataan tasapuolisuus kilpailijoiden kesken. (Vrt. lähtökynnys)

Kartoittaa

Kartoittaja kartoittaa karttaa tehdessään. Suunnistaja voi kertoa kartoittaneensa kilpailussa, kun on pummannut ja etsinyt rastia oikein hartaasti ajan kanssa.

Koukku

Rastia voi koukata. Se tarkoittaa pienen taiton kaaroksen tekemistä rastin läheisyydessä, jolloin rasti ei löydy niin suoraan, kuin oli tarkoitus.

L

Letkajenkka

Erityisesti Jukolan-viestistä tuttua toimintaa, jossa isompi joukko suunnistajia etenee samaan suuntaan yhdessä letkassa. Toivoa sopii, että ensimmäinen tietää, missä mennään.

Leukoplast

Suunnistajan vakioteippi, jolla teipataan pyörivät nilkat, kengännauhat, reikäiset housut ja väärät logot.

Levy vai peukku?

Suunnistajan kompassivaihtoehdot ovat perinteinen ranteessa roikkuva, ja kämmenellä kuljetettava levykompassi sekä nimensä mukaisesti peukaloon kiinnitettävä peukalo-kompassi.

Lisenssi

Suunnistaja tarvitsee kilpailulisenssin osallistukseen liiton alaiseen kilpailutoimintaan. Lisenssin voi ostaa osoitteesta www.suomisport.fi.

Loppuviitoitus

Maastoon merkattu viitoitus viimeiseltä rastilta maaliin. Loppuviitoitus juostaan täysillä.

Luuppi

Suurenuslasi, joka kulkee yleensä kompassin yhteydessä. Helpottaa pienipiirteisten maastonmuotojen hahmottamista kartalta.

Lähtökynnys

Lähtöön johtavalla reitillä oleva tarkistus piste, joka kilpailijan tulee ohittaa järjestäjän määräämään ajankohtaan mennessä. Käytetään, kun halutaan estää riski siitä, että omaa lähtöä odottavat kilpailijat voisivat saada tietoa maastosta jo maaliin tulleilta kilpailijoilta. (Vrt. karanteeni)

M

Mittakaava

Suunnistuskarttoja tehdään eri mittakaavoilla 1:4 000 – 1:15 000 välillä. Yleisin käytetty mittakaava on 1: 10 000.

MOBO

Mobiilisunnistussovellus, josta löytyy kiintorastiratoja. Suunnistus ja leimaus tapahtuvat älypuhelimella. Sovelluksen on luonut virolainen Tarmo Klaar. www.mobo.suunnistus.fi

N

Nastari

Suunnistuksessa yleisesti käytetty jalkine, jonka pitoa parantaa pohjassa olevat nastat.

O

Oisin voittanut jos...

Suunnistajan tarve todistella olevansa tulostaan parempi. Syitä epäonnistumiselle on tyypillistä etsiä kartoitustyylistä, kengännauhojen aukeamisesta, kompassin toimimattomuudesta tai vaikka pohjekrampista. Ks. spekulatiot.

Vaikka peesaaminen on kielletty, letkoja muodostuu.

P

Peesaaminen

Toisen suunnistajan tarkoituksenmukainen seuraaminen, tavoitteena hyötyä itse. Kielletty suunnistuksen lajisäännöissä, mutta käytännössä mahdotonta kontrolloida. Vies-teissä ja yhteislähtökilpailuissa peesaukseen suhtaudutaan myönteisemmin.

Pienipiirteinen

Maasto, joka sisältää paljon erilaisia yksityiskohtia ja tarkkaa suunnistusta.

Pihtileimaus

Aika ennen Emit-leimausta. Jokaisella kilpailijalla oli oma kilpailukortti, johon painettiin rastilla pihtien avulla jälki leimauksen merkiksi.

Pummi

Suunnistajan tekemä virhe.

Pääsarja

21–34-vuotiaiden sarja. Sarjaan siirrytään sinä vuonna, kun täyttää 21.

R

R1 ja R2

SM-kilpailujen jaottelu kahteen ryhmään. R1-ryhmän kilpailuissa suunnistavat 21-sarjalaiset ja nuoremmat. R2-ryhmän kilpailuissa 35-sarjalaiset ja vanhemmat. Joskus ryhmät kilpailevat myös samassa tapahtumassa.

Rastilippu

Palvelu, josta löytyy useimmat kuntosuunnistustapahtumat. Mahdollisuus myös ilmoittautua tapahtumiin ja sujuvoittaa toimintoja paikan päällä. www.rastilippu.fi

Rastimääritteet

Tarkentaa rastipisteen kuvausta ja sisältää rastin koodin. Kilpailuissa rastimääritteet saa lähtökynnöksellä. Määrite laitetaan ranteeseen pidettävään rastimääritekoteloon, jonka usein unohtaa ottaa mukaan. Usein rastimääritteet on painettu myös karttaan, mutta ranteesta niiden tarkastaminen on nopeampaa.

Reittihärveli

Tärkeä spekulatiokanava, jonne voi ladata oman gps-jäljen kilpailun jälkeen ja verrata omia valintoja muiden tekemiin. <http://www.resultfellows.com/reittiharveli/gadget/cgi-bin/reitti.cgi>

RR

Rastireitti on viitoitettu suunnistusrata 10-vuotiaille ja nuoremmille.

S

Saada maastosta kiinni

Ymmärtää ratamestarin kartoitustyyliä ja osata yhdistää asioita maaston ja kartan välillä sujuvasti. Myös eksymisen jälkeen itsensä löytäminen takaisin oikeaan kohtaan kartalle.

Samaistusvirhe

Virhe, jossa suunnistaja hahmottaa kartan ja maaston perusteella olevansa toisaalla, kuin oikeasti on, sillä kyseessä on vastaava kohde jossain muualla maastossa. Samaistusvirhe voi johtaa valtavaan pummiin.

Siimari

Nimitys rasti- ja tukireitillä käytetylle viitoitukselle tai nauhoitukselle.

Spekulatiot

Suorituksen jälkeen tapahtuva tärkeä kommunikaatiohetki muiden suunnistajien kanssa. Antaa mahdollisuuden selityksille ja joskus myös virheistä oppimiselle.

Sportident

Emit-leimasimen lisäksi toinen, esimerkiksi Ruotsissa ja Keski-Euroopassa käytössä oleva elektroninen leimausjärjestelmä.

T

TR

Tukireitti on rastireitistä haastavampi muoto, jossa on myös viitoitettu suunnistusrata, mutta rastit on sijoitettu hieman sivuun viitoituksesta.

U

Ulos kartalta

Oikein ison pummin lopputuloksena voi päätyä juoksemaan pois kartoitetulta alueelta.

V

Vihreä

Kartalta löytyvä väri, jota suunnistajat välttelevät parhaansa mukaan. Hidaskulkuinen tiheikkö, jonne joutuminen harmittaa aina.

Y

Yleisörasti

Useimmiten kilpailukeskukseen, sen lähistölle tai näköyhteyteen sijoitettu rasti, jolta yleisö voi seurata kilpailun etenemistä. Sprintissä kaikki rastit ovat yleisörasteja, sillä kilpailuja voi seurata vapaasti maastosta.